

OSNOVA VIII b: Vzdělávání žáků s poruchami chování a emocí

Středisko výchovné péče (SVP)

Cíle a úkoly SVP

- prevence
- odstranění či zmírnění již vzniklých PCH
- eliminace prohlubování negativního dopadu PCH na sociální vztahy, spolupráce s rodinou
- intervence - rozvoj osobnosti, sebepoznání, sociálního chování, náprava problémů v učení
- spolupráce se školou
- spolupráce s ostatními institucemi

Cílová skupina

- 3 – 19, event. 26 let (průměrný věk = 15 let)
- děti a mládež s rizikem či s projevy PCH a negativními jevy v sociálním vývoji
- jedinci propuštění z ÚV, OV při jejich integraci do společnosti – organizovány resocializační programy
- záškoláctví, nerespektování autorit (škola, domov), krádeže, kouření, útěky, šikana (agresor, oběť), vliv závadové party, lhaní, agresivní chování, experimenty (či konzumace) návykových látek
- kritériem zařazení je aktuální stav klienta (nesmí být aktuálně intoxikován, závislý na drogách, neměl by mít pozměněnou zdravotní neschopnost...pokud dojde k zranění atd. musí se nejdříve vyléčit, aby byla terapie účinná)
- výchovná skupina = max. 8 klientů, skupina je koedukovaná

Činnosti

- poradenské
- intervence – speciální pedagog – etoped, psycholog, sociální pracovník
- psychoterapeutické
- výchovně-konzultační pomoc všem, kdo se o problematiku PCH zajímají
- metodické vedení školských zařízení, ostatních poradenských pracovišť

- podpora a metodické vedení integrovaných žáků s PCH
- přímá preventivně výchovná péče – forma ambulantní x stacionární x internátní, forma individuální x skupinová (viz níže)

Personál SVP

- speciální pedagogové – učitelé
- speciální pedagog – etoped
- psycholog
- sociální pracovník
- vychovatelé – měli by mít speciálně pedagogické vzdělání (etopedie)

všichni spolupracují na koncepci individuálního programu pomoci (program osobního rozvoje)

Ambulantní forma

- klient = jedinec s rizikem či s projevy PCH, jedinec po propuštění z ÚV – žádost zákonného zástupce
- úkoly
 - prevence
 - intervence a poradenství – přímá práce s klientem, rodiči
 - diagnostika
 - zpracování individuálního programu pomoci – může se jako doporučení dávat do školy, rodičům
 - práce s rodinou
 - metodická pomoc školám
 - realizace probačních programů – veřejně prospěšné práce
- dochází tam klienti, kteří opustili internátní nebo stacionární část, 6 měsíců

Stacionární (celodenní) forma

- klient – jedinec s rizikem či s projevy PCH – smlouva s OZV
- úkoly
 - intervence a terapie
 - výuka
 - spec.ped. a ped.-psych. podpora (rozvoj osobnosti, sebepoznání, sociálního chování, poradenství při volbě vzdělávací cesty
 - spolupráce s kmenovou školou
 - spolupráce s rodinou, či OZV (os. zodpovědná za výchovu)

Internátní forma

- klient – jedinec s PCH – smlouva OZV
- úkoly totožné jako u stacionární části
- pobyt v délce 2 měsíců, klienti internátní a stacionární části mají záměrně oddělený program
- po ukončení navazuje ambulantní péče (zpravidla 1 rok)
- Pobyt dobrovolný !! (žádost osoby zodpovědné za výchovu)

Legislativa

- Vyhláška 438/ 2005 kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve SVP
- Metodický pokyn upřesňující podmínky činnosti Středisek výchovné péče č. j.: 14 744/2007-24
- Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 21/2007 k činnosti SVP

Ústavní a ochranná výchova (ÚV, OV)

Umístění dítěte/ mladistvého do školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- ▶ rodiče neschopní z různých důvodů zajistit podmínky pro zdárný vývoj dítěte v rodině
- ▶ PCH takového stupně a intenzity, že ohrožuje zdárný vývoj dítěte
- ▶ dítě porušuje zákonné normy a jeho chování by bylo v případě jeho trestné odpovědnosti posuzované jako trestný čin
- ▶ dítě porušuje zákonné normy, je již trestně odpovědné a ÚV (OV) je mu nařízena (uložena) jako alternativní trest
- ▶ dítě mezi 12 -15 rokem porušuje zákonné normy způsobem, za který by byl dospělému uložen výjimečný trest
- ▶ PCH má častou frekvenci a vzestupný trend (útěky, toulky, záškoláctví, demonstrativní sebepoškozování, alkoholismus, tabakismus, toxikománie a v posledních letech gamblerství)
- ▶ zpravidla se zde poradenství míjí účinkem

Legislativa

- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- zákon č. 383/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb.
- vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se stanoví podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Ústavní výchova

- **nařízena** rozhodnutím soudu
- určena **pro nezletilé do 18 let** s krátkodobým pobytem mimo rodinu nebo s nejasnou prognózou, anebo pro děti vyžadující speciální přístup pro určitý handicap
- uskutečňuje se podle věku ve **zdravotnických a školských zařízeních** (kojenecké ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou pro děti po 3. roce života, diagnostické ústavy a výchovné ústavy)
- **u dětí 3 – 18 let věku** (výjimečně do 19 let) základním předpokladem nařízení ÚV je vážné ohrožení nebo narušení výchovy dítěte

Ochranná výchova

- **uložena** soudem, spáchá-li dítě mezi **12. – 15. rokem** věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest
- **uložena v trestním řízení mladistvému mezi 15. – 18. rokem** tehdy, jestliže ochranná výchova podle rozhodnutí soudu splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody
- **uskutečňuje se ve školských zařízeních** (dětské domovy se školou a výchovné ústavy, u dětí 15 – 18 let věku (výjimečně od 12 let)
- základním předpokladem uložení OV je protispolečenský čin dítěte nebo mladistvého, který naplňuje skutkovou podstatu **trestného činu**

Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- a) diagnostický ústav
 - b) dětský domov
 - c) dětský domov se školou
 - d) výchovný ústav
- děti/ mladiství s nařízenou ÚV nebo uloženou OV zpravidla ve věku od 3 do 18 let, popřípadě osobě do 19 let
 - poskytují péči i dětem, jimž bylo nařízeno předběžné opatření
 - zařízení může poskytovat ubytování a stravování zletilé nezaopatřené osobě po ukončení výkonu ÚV či OV, připravující se na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let

Diagnostický ústav (DÚ)

- děti a mládež s nařízenou ÚV nebo OV, nařízeným předběžným opatřením nebo na žádost rodičů či jejich zákonných zástupců (důvodem poruchy chování)
- délka pobytu zpravidla 8 týdnů - diagnostická a zdravotní šetření, probíhá vzdělávání, terapeutická činnost, výchovná sociální a organizační zajištění, která vedou k umístění dítěte do zařízení pro výkon ÚV a OV v územním obvodu diagnostického ústavu

úkoly

- *diagnostické*
- *vzdělávací*

- *terapeutické*
 - *výchovné a sociální*
 - *organizační*
 - *koordinační*
- DÚ poskytují i nezbytnou péči dětem a mladistvým, zadrženým na útěku nebo policií při trestné činnosti, na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření
 - základní organizační jednotka - výchovná skupina – člení se podle pohlaví nebo věku a jsou zřizovány max. 3 při počtu nejméně 4 a nejvíce 6 dětí
 - děti školou povinné chodí do tříd, kde jsou vzdělávány podle vzděl. programů ZŠ, ZŠ praktické
 - pro mládež s ukončenou povinnou školní docházkou, diagnostické třídy pro přípravu na budoucí povolání
 - ve třídě max. 8 žáků
 - po diagnostickém pobytu je dítě umístěno s předáním veškeré dokumentace a doporučením
 - 1) **zpět do rodiny**
 - 2) **dětského domova - nemá závažné poruchy chování**
 - 3) **dětského domova se školou**
 - 4) **výchovného ústavu**

Dětský domov (DD)

- zajišťuje péči dětem s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování ve věku

od 3 do 18 let (do 26 let)

- děti, o něž nemá, kdo pečovat nebo jimž nelze ze sociálních důvodů zajistit péči ve vlastní rodině, popřípadě náhradní rodinnou péči
- základní organizační jednotka - rodinná skupina – 6-8 dětí, 2-6 skupin
- děti navštěvují školy mimo DD podle věku

Dětský domov se školou (DDŠ)

- děti/mladiství s nařízenou ústavní výchovou, výjimečně s uloženou ochrannou výchovou
- umísťovány děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky
- nemůže-li se po ukončení povinné školní docházky pro svoje závažné poruchy chování dítě vzdělávat ve SŠ mimo zařízení nebo nepracuje je přeřazeno do VÚ
- základní organizační jednotka - rodinná skupina – 5-8 dětí, 2 -6 skupin
- ve škole třídy s max. počtem 8 dětí
- vzdělávání podle programu základní školy, základní školy praktické, základní školy speciální
- žáci jsou zařazováni do tříd podle ročníků
- podle podmínek (počet dětí v jednotlivých třídách) je možné, aby bylo v jedné třídě zařazeno více ročníků

Výchovný ústav (VÚ)

- mladiství starší 15 let se závažnými poruchami chování, u kt. byla nařízena ÚV a uložena OV
- dítě starší 12 let, má-li uloženou OV a jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno DDŠ
- plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální
- základní organizační jednotka - výchovná skupina – 5-8dětí; 2-6 skupin
- ve škole při zařízení třídy s max. počtem 8 dětí
- je zde možno dokončit si povinnou školní docházku a střední vzdělání - nejčastěji se zřizuje
 - Praktická škola
 - Odborné učiliště
 - SOU
- pro ty, co se nepřipravují na budoucí povolání, může být zřízena pracovní- výchovná skupina

Literatura a zdroje

- VOJTOVÁ, Věra. Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010
- VOJTOVÁ, Věra. Úvod do etopedie: texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido – edice pedagogické literatury, 2008
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- zákon č. 383/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb.
- vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se stanoví podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních